

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ,
БЕЗПЕКИ І ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК»
ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА
УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ У ВІННИЦЬКІЙ,
ЖИТОМИРСЬКІЙ ТА ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ
ВІННИЦЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АСОЦІАЦІЇ МІСТ
УКРАЇНИ**

**«Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності
органів публічної влади та публічних службовців
у воєнний та повоєнний періоди»
(до Дня державної служби)**

**Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

23 червня 2023 р.

м. Вінниця

УДК 9/3

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди» 23 червня 2023 р. Вінниця: ТОВ «Друк», 2023. 381 с.

У збірнику розміщені матеріали наукових досліджень з актуальних проблем діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету права, публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського (протокол №1 від «28» серпня 2023 р.)

Рецензенти:

Юник І.Г. – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського.

Кононенко В.В. - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського.

Відповідальний за випуск: Лапшин С.

Адреса редколегії: 21000, м.Вінниця, вул.К.Острозького, 32, к.3, ауд.306
e-mail: Lapsinsergij@gmail.com

ЗМІСТ

Климчук Олександр Васильович	6
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗБУДОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Кононенко Валерій Васильович	15
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІНОЗЕМНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД	
Дзевелюк Марина Володимирівна	20
ПУБЛІЧНЕ ДЕЛЕГУВАННЯ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ: СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	
Голюк Марія Володимирівна	29
БЕЗПОСЕРЕДНЯ ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Миколук Олександр Володимирович	34
МЕХАНІЗМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	
Горбачова Марія Віталіївна	44
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Голинська Олеся Володимирівна	49
ПРОГНОЗОВАНЕ ПОГЛИБЛЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД І РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Односталко Данііл Володимирович	55
ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГРОМАД І РЕГІОНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Шевчук Ірина Олександрівна, Олейник Катерина Володимирівна	61
ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Юник Ірина Геннадіївна, Сусла Дмитро Анатолійович	67
ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
Вієр Вікторія Дмитрівна	72
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Пустова Надія Василівна	78
ЗМІНИ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО СПЕЦИФІКИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Онищук Юлія Вікторівна, Побережний Олександр Олександрович	84
МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ	
Карпенко Євген Олександрович	89
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
Матяш Ілля Сергійович	97
ЕКОНОМІКА ЛЬВІВЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Олександренко Дар'я Віталіївна	105
РЕГУЛЮВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ З ПОГЛЯДУ ПРАВОВОГО АСПЕКТУ	
Лапшин Сергій Андрійович, Собченко Лілія Русланівна	110

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»

Климчук Олександр Васильович

доктор економічних наук, професор

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського

м.Вінниця

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗБУДОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

У статті окреслено науково-методологічні підходи щодо різноманітності визначення науковцями сутності поняття «публічне управління» та його принципів відмінності від державного управління. Визначено три ключових виміри публічного управління, що використовуються в європейському дискурсі на системному рівні. Висвітлено сучасну методологію та напрями досліджень в галузі науки державного управління, що були синтезовані з багатьох інших взаємопов'язаних наук. Встановлено основну проблему розвитку методології публічного управління в Україні, порівнюючи із загально-європейською системою, та наведено основні поняття, якими має бути окреслена методологічна область дослідження публічного управління.

Запропоновано використовувати теорію «суспільного вибору» та когнітивний підхід під час проведення досліджень у сфері публічного управління. Обґрунтовуючи методологічні аспекти до формування національної системи публічного управління на різних рівнях ієрархії, потрібно враховувати наявність міждисциплінарного підходу та розглядати її як складну динамічну систему.

Ключові слова: публічне управління, методологія, системний рівень, теорія «суспільного вибору», когнітивний підхід.

Наукові думки вчених щодо науково-методологічної сутності поняття «публічного управління» не знаходять уніфікованого тлумачення та загальної єдності поглядів. Одні наполягають і дають визначення публічного управління як вплив суб'єкта управління, наділеного публічною владою, на відповідний

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»
об'єкт з метою отримання будь-яких суспільних інтересів [3]. Інші – як основоположну нормотворчу, розпорядчу, виконавчу, контрольну, організаційну та інші види діяльності, що здійснюються на основі чітко встановлених норм, законів, правил і процедур [6, 7]. Треті визначають його як перехід до управління суспільством разом з товариством, громадою тощо [9].

Загалом можна стверджувати, що публічне управління (від англ. public administration) є пріоритетним видом діяльності демократичної держави, здійснення нею управлінського впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, дотримання управлінських функцій з метою комплексного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя. Державне управління є складовою політичного управління, тобто є комплексним процесом реалізації державної виконавчої влади як засобу функціонування будь-якої соціальної демократичної спільноти [2]. В європейському дискурсі поняття «публічне управління» охоплює три ключових виміри на системному рівні (рис. 1).

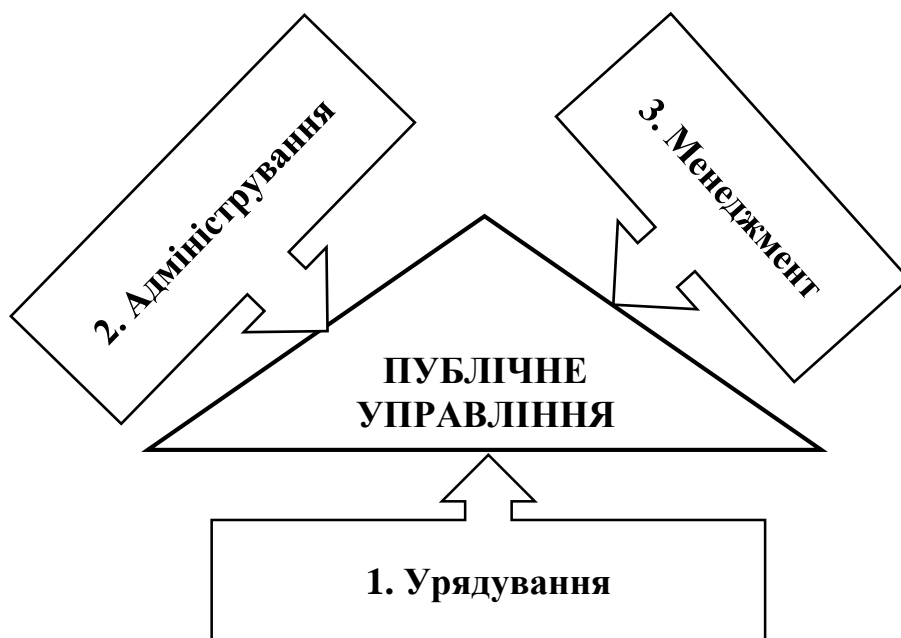

Рис. 1. Виміри поняття «публічне управління» на системному рівні
Джерело: сформовано автором на основі [2, 4].

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»

Відтак, перший вимір – це *урядування (governance)*, яке забезпечує системний процес колективного вироблення стратегічних державних рішень на основі запровадження механізмів консенсусу формування й узгодження політики та координації дій учасників у системі державотворення.

Другий вимір – це *адміністрування (administration)*, що здійснює чіткий розподіл основних повноважень і обов'язків між учасниками управлінського процесу, а також інформаційно-комунікативне забезпечення вертикальної та горизонтальної взаємодії між суб'єктами врядування.

Третій вимір – це *менеджмент (management)*, що виступає як інтегральна складова процесів, які підпорядковуються інституційно-правовій основі адміністрування та спрямовані на виконання стратегічних рішень, розроблених і прийнятих у системі врядування внаслідок використання раціональних технологій, методів, засобів і форм управління.

Для всіх трьох вимірів поняття «публічне управління» має бути зростання рівня застосування інформаційно-комунікаційних технологій для покращення соціально-економічного розвитку суспільства, що відіграватиме ключову роль у налагоджуванні швидкого зв'язку та конвергенції різних технологій [5].

Потрібно відзначити, що сучасна методологія досліджень в галузі науки державного управління була сформована відносно нещодавно, лише в кінці ХХ ст., але вона синтезувала передові історичні досягнення методології інших соціально-гуманітарних досліджень у сфері філософії, політики, права, політекономії (економіки), соціології тощо. Методологія державного управління на сьогодні достатньо відома й поширена, по-перше, як науковознавча категорія, а по-друге, як науковий інструментарій дослідження основних явищ, процесів, статусів і механізмів у галузі державного управління [1].

Відтак, методологія публічного управління, як багатьох інших взаємопов'язаних наук (зокрема таких, як теорія держави і права, політологія, соціологія, політична соціологія, соціологія управління, психологія управління тощо) вивчає діяльність держави та її інституцій. Проте, якщо теорія держави і права вивчає державу і право як загального явища суспільного життя і закономірності їх виникнення і подальшого розвитку в суспільстві; політологія –

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»
сутність і закономірності політичної діяльності держави; соціологія – умови та процеси у суспільстві; політична соціологія – соціальні основи і соціальну обумовленість функціонування державних інститутів; соціологія управління – універсальність саморегуляції соціальної системи; психологія управління – психологічні особливості управлінської діяльності, то публічне управління (англ. – public management) – вивчає найважливіші функції держави як інституту управління суспільством, теорії управління, що вплинули або мають значний вплив на її подальший розвиток [8, 10].

Водночас основна проблема розвитку методології публічного управління полягає в тому, що в Україні до цього часу не вироблено чіткої доктрини публічного управління, в той час як в загально-європейській системі адміністративного права існуючі адміністративно-правові доктрини, їх зміст і значення визначені значимістю відображених в них публічних інтересів. При цьому об'єктом публічного управління є політико-правові та соціальні відносини з приводу впорядкування суспільних справ на всіх рівнях управління, а предметом публічного управління виступають принципи, методи, форми, тенденції теорії та практики діяльності органів влади. Отож методологія публічного управління, передусім, має бути окреслена такими поняттями, як «держава», «суспільство», «політика», «влада», «публічна влада», «державна влада», «муніципальна влада» та «правові акти публічного управління» (рис. 2).

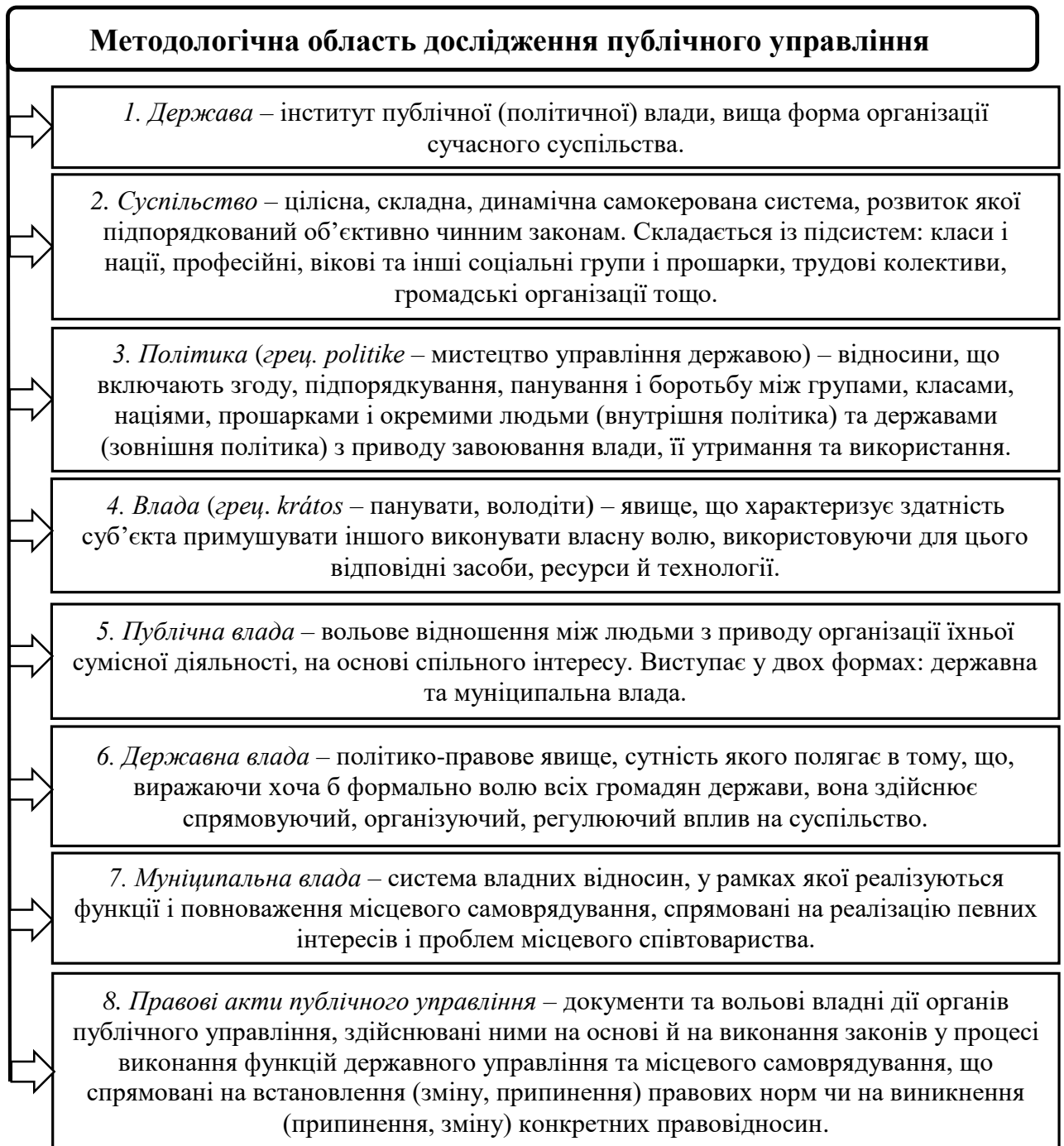

Рис. 2. Методологічна область дослідження публічного управління

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Як бачимо, публічне управління спрямоване на реалізацію публічної влади й забезпечення ефективного і якісного функціонування всієї системи політичних інституцій у країні. Діяльність суб’єктів публічної адміністрації регламентується чинними законами та іншими нормативно-правовими актами, що не суперечать Конституції України, і спрямовується виключно на суворе дотримання законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття відповідних

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»
адміністративних рішень, а також надання встановлених законами адміністративних послуг на різних рівнях публічного управління.

Серед базових теорій дослідження публічного управління потрібно відзначити загальновідому теорію «суспільного вибору», що здійснювала багатовекторний розвиток, в межах якого ключовими напрямками є: 1) економічна теорія конституцій, що порушує питання в ракурсі того, як можна обмежити діяльність уряду; 2) теорія постконституціональної політики, яка досліджує проблематику відносно примирення різних індивідуальних переваг із кінцевим досягненням позитивного ефекту для всіх результатів; 3) теорія правил голосування; 4) теорія представництва та конкуренції на виборах; 5) теорія бюрократії, область головних інтересів якої охоплює поведінку тих осіб, що здійснюють поставку товарів і послуг від імені держави.

Також у публічному управлінні доцільно використовувати когнітивний підхід для ідентифікації нагальних проблем, формування цілей і розробки низки альтернатив щодо їх вирішення в слабкоструктурованих системах, до яких відносяться політичні, соціально-економічні, управлінські та інші системи. Наразі когнітивний підхід до управлінської та політичної діяльності розвивається у двох фундаментальних напрямках:

1) застосування формальних методів, що базуються на здійсненні моделювання ситуацій за допомогою когнітивних карт;

2) вирішення практичних завдань та подолання нагальних проблем у сфері управління слабкоструктурованими системами, що включає в себе не лише етапи прийняття управлінських рішень на основі застосування формальних методів, але також і суб'єктно залежні етапи, до яких, передусім відносяться формалізація релевантних первинних знань і уявлень про існуючі проблемні ситуації, цілепокладання, тобто відбувається врахування людського фактору.

Використання когнітивного підходу у розвитку методології і теорії публічного управління передбачає зміну когнітивної структури як окремих індивідів, так і суспільства загалом. Це означає формування в кожного індивіда і суспільства загалом нових науково-ціннісних орієнтирів з метою якісної оцінки результатів своєї діяльності, зокрема управлінської, а також визнання своєї ролі

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»
в реалізації ключових положень Концепції сталого розвитку, спрямованих на неухильне збереження навколишнього природного середовища та забезпечення високої якості життя не лише сьогоденних, а й майбутніх поколінь.

Таким чином, публічне управління в методологічному аспекті потрібно розглядати як складну динамічну систему, що має відповідні функції, організаційну структуру, методи, принципи та процедури прийняття управлінських рішень. Різноманіття існуючих наукових підходів та розв'язуваних ними проблемних аспектів вимагає розробки відповідного методологічного підходу, що дозволяє обґрунтувати ключові цілі, завдання та принципи формування національної системи публічного управління в повоєнний період. Під час обґрунтування методологічного підходу до формування національної системи публічного управління потрібно враховувати наявність міждисциплінарного підходу, сутність якого полягає в інтеграції політико-правового, економічного, організаційно-управлінського, соціологічного, екологічного підходів на різних рівнях ієрархії системи публічного управління. Проведений аналіз існуючих методологічних підходів до публічного управління вказує на концентрацію участі громадянського суспільства в управлінській діяльності, узгодження інтересів щодо взаємин влади і бізнесу, роль громадських об'єднань у прийнятті політичних та управлінських рішень, зростання впливу когнітивної структури індивідуальної свідомості на прийняття політичних і управлінських рішень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бень Я. В. Методологія дослідження механізмів реалізації демократії участі в умовах воєнного стану в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2023. № 3 (21). С. 143-153.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3\(21\)-143-153](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3(21)-143-153).

2. Гайдученко С.О. Організаційна культура у контексті публічного управління: монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2016. 344 с.

II Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди»

3. Енциклопедичний словник з державного управління / укладачі: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДС, 2010. 820 с.
4. Климчук О.В. Розвиток та регулювання конкурентоспроможного виробництва біопалив: Монографія. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2017. 372 с.
5. Климчук О.В. Сучасні тренди та глобалізаційні виміри управління інформаційними технологіями і системами в Україні. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1 (41). С. 72–85. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.7>.
6. Климчук О.В. Управлінські аспекти формування економіко-енергетичної безпеки України на засадах розвитку біоенергетики: Монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. 576 с.
7. Копча В. В. Сучасна держава: основні підходи до розуміння. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020. № 43. С. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.43.3>.
8. Levytska I.V., Klymchuk A.O., Klymchuk O.V. Functions of salary at machine-building enterprises in formation of motives and stimules of personnel. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic sciences*. 2019. № 4 (44). Pp. 154-159. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2019-4-44-24>.
9. Самофалов Д.О. Дефініції «публічне управління» та «публічне адміністрування» в сфері охорони здоров'я. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2021. Випуск 25. С. 7–12.
10. Формування системи публічного управління процесами забезпечення якості життя. Шифр «Життя». 31 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/c65354348bb07a4be74fa18b532f4001.pdf>.

Кононенко Валерій Васильович

доктор історичних наук, професор

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського

м.Вінниця

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІНОЗЕМНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

У статті досліджено іноземний та вітчизняний досвід функціонування демократії в умовах війни. Автором наголошено на світовій та вітчизняній практиці обмеження реалізації прав та свобод громадян з метою захисту територіальної цілісності, безпеки держави, з причин належного забезпечення функціонування держави та суспільства. Проаналізовано вітчизняне та міжнародне законодавство з цього питання.

У дослідженні зроблено висновок, що навіть в умовах війни чи інших безпекових викликів, альтернативи демократії не існує. Навіть в умовах війни можна знайти різноманітні форми співпраці громадянського суспільства та влади. Головною проблемою в умовах правового режиму воєнного стану є вибір форм реалізації демократичних процедур та форм співпраці між владою та суспільством.

Ключові слова: демократія, демократичні процедури, війна, правовий режим воєнного стану, функціонування.

Тема функціонування демократії в умовах війни є малодослідженою та перспективною. Проте одночасно питання сумісності війни та демократії є актуальним. Поштовхом до написання цього дослідження стали висловлювання Президента Парламентської асамблеї Ради Європи Тіні Кокса щодо необхідності проведення Україною парламентських і президентських виборів навіть за умови воєнного стану. Він мотивує це тим, що «це не наше питання – вказувати, як це зробити, але, звісно, Україна має організувати вільні та чесні вибори. Бо це ваше